

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس‌های مفهومی حسین چالایان

فاطمه مرسلی توحیدی^۱

دوفصلنامه علمی مطالعات نظری هنر

سال چهارم | شماره ۶ | بهار و تابستان ۱۴۰۳

شاپا: ۰۰۳۴ - ۲۸۲۱ | ص: ۱۵۷ - ۱۵۰

چکیده

پوشاک هوشمند و فناوری‌های پوشیدنی، با قابلیت تعامل با محیط و افراد، ثبت احساسات و تجربیات کاربر، و ارائه امکانات تکنولوژیک گسترده، زمینه‌ای نوین برای بیانگری و طرح مفاهیم فلسفی و انتقادی فراهم آورده‌اند. فشن تک، به عنوان نقطه تلاقی مد و فناوری، مرزهای سنتی طراحی پوشاک را گسترش داده و ابعاد جدیدی از بیانگری و کارکرد را به نمایش می‌گذارد. این پژوهش، با هدف بررسی نقش فشن تک در خلق آثار بیان‌گرایانه، به تحلیل شش مجموعه منتخب از حسین چالایان، یکی از برجسته‌ترین طراحان لباس مفهومی، می‌پردازد. این مجموعه‌ها شامل «قبل از منفی اکنون»، «صد و یازده»، «هواپرد»، «خوانش»، «آماده پوشیدن» و «روم تُن» هستند. پژوهش با رویکرد توصیفی-تحلیلی و استفاده از روش تحلیل محتوا، ابعاد بیانی و کارکردی این آثار را مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که چالایان با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، محدودیت‌های پوشاک سنتی را از میان برداشته و پوشاک را به ابزاری برای تعامل

۱. استادیار موسسه آموزش عالی هنر و اندیشه اسلامی Fa.morsali63@gmail.com

حسی و ارتباط با کاربر تبدیل کرده است. این آثار، فشن تک را نه تنها به عنوان یک ابزار کاربردی، بلکه به عنوان یک رسانه بیانی برای مفاهیم پیچیده فلسفی و اجتماعی معرفی می کنند.

واژگان کلیدی: فشن تک، بیانگری، فناوری های پوشیدنی، لباس مفهومی، حسین چالایان، هنر و فناوری.

❁ ۱- مقدمه

فناوری‌ها را می‌توان دیدگاهی نوین در جهان امروز دانست به‌واقع متحول نمودن فناوری در حوزه‌های مد و صنعت باعث تغییر در آن می‌شود. حوزه هنر به‌صورت عام و صنعت مُد به‌صورت خاص در تحقیق حاضر به واسطه فشن‌تک در دنیای مد و صنعت به‌خوبی در حال به‌کارگیری است، در مراحل خلق آثار در فشن‌تک مستلزم همکاری گروهی متخصصانی است که در قالب یک تیم همکاری می‌کنند یا هنرمندانی که به علت مهارت در حوزه‌های مختلفی که برای خلق آثار کاربرد دارد، قادر به کاربرد فشن‌تک به‌صورت انفرادی شده‌اند که به‌هرحال با توجه به گستره و تنوع فناوری‌ها، بهتر آن است که فشن‌تک را محصول فعالیت متخصصانی در قالب گروهی بپنداریم، کما این‌که هنرمند مشهوری همچون حسین چالایان در تحقیق حاضر مورد بررسی قرار گرفته است و آثاری چند از این هنرمند در حوزه فشن‌تک مرور شده است که با استفاده از فناوری‌های جدید با خلق آثاری ممتاز در حوزه لباس‌های مفهومی به فشن‌تک پرداخته است. از سویی دیگر فشن‌تک به‌عنوان مفهومی که ترکیب فناوری و مد است، مرز مشخصی برای حداقل‌های فناوری تعریف نکرده است و این به معنای آن است که خلاقیت و توانایی‌های هنرمندان در این رابطه به چالش کشیده نخواهد شد و می‌توان هر سطحی از فناوری یا هر ترکیبی از فناوری‌ها را در ترکیب یا به‌صورت منفرد در طرحی وارد نمود و محصول این خلاقیت

را فشن تک نامید و همین رها بودن از حداقل‌ها و حداکثرها، وقتی با انعطاف و قدرت فناوری در هم می‌آمیزد، قادر به فراهم نمودن زمینه ترقی برای فشن تک خواهد بود و انتظار می‌رود که فشن تک در سالیان آتی به صورت تصاعدی در جامعه مد روبره توسعه باشد، اما در حال حاضر هنوز در دوران نوپایی است و پیش‌گامان این عرصه در حال انتقال دانش و تجربه خود به مشتاقان فشن تک هستند، تا هنرمندان بیشتری به عرصه فناوری مد با فشن تک وارد شده و زمینه تحول واقعی در صنعت مد رقم بخورد. هنرمندان مد مفهومی لباس می‌توانند با استفاده از فناوری‌های مدرن در لباس، مفهومی فراتر از خود لباس ایجاد کنند. در این جاست که فن آوری نوین موجب شده است حوزه جدیدی به نام فشن تک در صنعت لباس خلق گردد.

«فشن تک، به عنوان حوزه‌ای بین‌رشته‌ای، مد سنتی و منسوجات را با الکترونیک مدرن، نرم‌افزار و سایر فناوری‌ها ادغام کرده است. فناوری در این حوزه، به معنای پوشاک یا لوازم جانبی تعاملی است که اجزای الکترونیکی را در خود جای داده است، یا با استفاده از فناوری‌های ساخت دیجیتال مانند چاپ سه بعدی ایجاد کرده‌اند» (هوروات^۱، ۲۰۱۶: ۳). طراحان لباس با کمک و کاربرد فناوری در لباس، حوزه جدیدی به نام «فشن تک» را به وجود آورند. فشن تک می‌تواند کاربردهای متنوعی از جنبه کارکردی داشته باشد؛ چنانچه سابین (سیمور^۲، ۲۰۰۸) در کتاب «تکنولوژی مد روز^۳»، به توصیف تفاوت میان سطوح «بیان‌گرایانه» و «کاربردی» در پوشاک هوشمند پرداخته است و کاربرد این تکنولوژی در صنعت مد را با هدف بیانگری شخصی و به کارگیری فشن تک در راستای بیان مفاهیم و ایده‌های شخصی و در مقابل کارکردگرایی، حوزه‌هایی چون منسوجات هوشمند پزشکی، ورزشی و خدماتی، توصیف کرده است.

امروزه پیشرفت و گسترش ظرفیت‌های بیان‌گرایانه فشن تک، ابعاد و کاربردهای

1. Horvath

2. Sabine Seymour

3. Fashionable Technology

متنوعی از آن را به صنعت مد عرضه داشته است. از آنجاکه در مد مفهومی، امکانات طراحی، در خدمت خلق ایده و مفهوم به کار گرفته می شوند، فشن تک با ویژگی هایی نظیر تعامل با مخاطب، ثبت احساسات و افکار به وسیله سنسورها و تجهیزات الکترونیکی، قابلیت تغییر در فرم لباس و بهره گیری از امکانات بدیع و خلاقانه چاپ سه بعدی، ظرفیت فراوانی برای گسترش ابعاد محتوایی آثار مفهومی، ایجاد کرده است، چنانچه به تعبیر حسین چالایان، «فقط با فناوری می توانید چیزهای جدیدی در مد ایجاد کنید. همه چیز دیگر قبلاً انجام شده است» - Paris-Fashion-Week / <https://touchtech.o/Paris-Fashion-Week-Chalayan-x-Intel>.

پژوهش حاضر در نظر دارد، به بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک به کاربرد ابعاد فشن تک (بیان گرایانه) در گسترش و بسط محتوا بپردازد. از این رو آثار حسین چالایان که از طراحان برجسته مد در حوزه فشن تک و هنر مفهومی پوشاک است به عنوان مطالعه موردی انتخاب شده است.

❁ ۲-پیشینه پژوهش

خوش صنعتی (۱۳۹۹)، در پایان نامه کارشناسی ارشد، با عنوان «تحلیلی بر رویکرد هوشمندسازی در طراحی مد و لباس تعاملی»، بر روی لباس هوشمند با توجه به تحولات فکری و عملی کار کرده است. مطالعه این پژوهش بر روی دو جنبه کاربردی و زیبایی شناسانه صورت گرفته است و فکر هنرمند را در قالب پیام هوشمند در لباس ارائه می دهد بنابراین لباس هوشمند، لباسی نیست که فقط در حوزه طراحی لباس قرار گیرد بلکه از سه حوزه طراحی لباس، هنر و علم کمک می گیرد تا در نهایت نیاز خواسته شده را برطرف نماید. (علی نیا و همکاران، ۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «کاربرد مد مفهومی در نمایش مسائل اجتماعی»، در این تحقیق، اصول مد متعارف، مبانی مد مفهومی، رابطه بین مد مفهومی و هنر مفهومی و در نهایت شیوه نمایش مسائل اجتماعی با تحلیل روند کاری طراح مد مفهومی، حسین چالایان، مورد بررسی قرار گرفته است. این

تحقیق همچنین مشخص می‌کند که مد مفهومی از مسائل بصری جهت انتقال ایده‌ها به مخاطب و زیر سؤال بردن ماهیت و سرشت اصول متعارف مد استفاده شده است، اما مد متعارف از مسائل دیداری تنها در حوزه مبانی زیبایی‌شناسی بهره گرفته است. (نعمتی، ۱۳۹۶)، در مقاله «مسائل طراحی در حوزه پوشاک کارکردی هوشمند»، بیان کرده است که پوشاک کارکردی از لباس معمولی به محصولی بدل شده که در دسته پوشاک کارکردی و لباس‌های هوشمند قرار می‌گیرند. این مقاله به طراحی پوشاک کارکردی با متخصصان نساجی، به صورت طراحی کاربرد محور و بر اساس معیارهایی از جنبه‌های انسانی، فرهنگی و اجتماعی پرداخته است. در نهایت، خروجی‌ها در چهار دسته (فرایند طراحی، نیازهای کارکردی، پذیرش کاربر، مواد و فناوری ساخت) را معرفی کرده است. (زارع و رهبرنیا، ۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «نگاهی جامعه‌شناسانه به مفهوم لباس در هنر معاصر با تکیه بر آرا بوردیو» که چگونه هنر پست مدرن و لباس پست مدرن (لباس مفهومی) شکل گرفته است و هنرمندان پست مدرن چگونه هنر مفهومی را وارد لباس می‌کنند؛ بنابراین شکل ظاهری لباس و مفهوم آن در کنار هم فرم کاربردی نیز دارند که بوردیو به آن میدان قدرت می‌گوید؛ اما این تعریف از لباس به علت کمبود سرمایه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی هنوز نتوانسته از وضعیت مطلوب برخوردار شود. جنبه مهم مرور این تحقیق توجه به مد مفهومی از منظر جامعه‌شناختی است. (فاطمی و مرسلی توحیدی، ۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «کارکردهای هنر مفهومی در مفاهیم هنر مقاومت (مطالعه موردی: باغ‌موزه دفاع مقدس) هنر مقاومت را با مفاهیم دفاع، ایستادگی و معنویت در کنار هم استقامت مردم را در برابر استبداد نشان داده است. این تحقیق به ارائه ابعاد جدید این هنر، استفاده از رسانه‌های هنری جدید برای نشان دادن مفهوم مقاومت بیان شده است. آثار مفهومی موجود در باغ‌موزه دفاع مقدس برای ترویج فرهنگ مقاومت بررسی شده و یافته‌های پژوهش حاکی از هنر مفهومی همراه با عناصر محتوا و مفهوم و بهره‌گیری از نمادها، هنر ایدئولوژیک و مخاطب‌محوری زمینه‌ای مناسب برای بیان مفاهیم هنر مقاومت است. (هوروات و همکاران، ۲۰۱۶)، در کتابی با عنوان «فناوری کاربردی مد»

بیان کرده اند که این کتاب حاصل همکاری دو فناور (جوان^۱ و ریچ^۲) و یک معلم کهنه کار و طراح رقص (لین) است. فصل ها و بخش های فناوری مد را روایت می کند. مهارت هایی را که در طراحی، الگوسازی، خیاطی، الکترونیک، برنامه نویسی و پرینت سه بعدی مورد نیاز است بیان کرده است. این تحقیق به بخش های مختلف فشن تک در طراحی و تولید لباس بر اساس فناوری مد توجه داشته، و توسط سه نفر از افراد فعال در حوزه فشن تک ارائه شده است. سیمور^۳، ۲۰۰۸)، در کتابی با عنوان «تکنولوژی مد روز (تقاطع طراحی، مد، علم و فناوری)»، بیان کرده است که به عنوان طراحان پوشیدنی های مد روز، ما کاربران نهایی را موجوداتی مد روز می بینیم که به سبک و پتانسیل قدرتمند پوشیدنی توجه دارند. فناوری های فلسفه طراحی مبتنی بر مفهوم پوشاک (رابط فوری با محیط) هست، پوشیدنی های مد روز جدای از زیبایی شناختی آن، تعریف کاربردی و گویا از یک لباس پوشیدنی مد روز را تعیین می کند. در گذشته پوشیدنی ها کاربردی بودند، اما پوشیدن و نگاه کردن به آن ها سخت بود. امروز ابزارهای پوشیدنی به سرعت در حال افزایش هستند تا با دنیای مد مطابق شرایط خاص خود روبرو شوند. تولید لباس هایی که هم شیک و هم راحت و حتی برای عموم جذاب باشد که مرور این تحقیق به جنبه بیان گرایانه در فشن تک پرداخته است. مرور پیشینه های داخلی و خارجی به خوبی مؤید این مهم است که در عصر حاضر هنر به صورت عام و طراحی لباس و لباس مفهومی به صورت خاص در حال تلفیق با فناوری است و تلاش محققان برای درک یا تشریح چنین رویکردی که هنر را با فناوری ترکیب کرده است و افق های جدیدی فراروی هنر طراحی لباس قرار داده است، به دلیل قراردادن در دوره ای خاص که به نظر می رسد دوران نوپایی فناوری و حضورش در عرصه های هنری و طراحی لباس های کارکردی و مفهومی باشد، موجب شده است که در تحقیقات داخلی در خصوص فشن تک تحقیقاتی وجود نداشته باشد

1. Joan
2. Rich
3. Seymour

و در معدود تحقیقات در حوزه لباس‌های هوشمند نیز نگاهی که به لباس‌های هوشمند وجود دارد هنوز از قوام کافی و اطمینان از کارایی این طرح‌ها باشد وجود ندارد و در تحقیقات خارجی نیز هرچند به فشن‌تک یا فناوری مد پرداخته شده است و کتاب‌هایی در دسترس است، هنوز ارتباط بین مد و فناوری به صورتی ضعیف و خلاصه شده مطرح است، ولی می‌توان ایده کافی در خصوص فشن‌تک و روش اجرای آن را به دست آورد و مهم‌ترین برداشت این است که طراحان نیاز به توسعه مهارت‌های فناورانه و در اختیار داشتن ابزارهای لازم دارند، و علاوه بر این نیازمند همکاری با متخصصان فناوری دارند تا بتواند آثاری در حوزه فشن‌تک خلق کنند و در صورت عدم وجود چنین امکاناتی خلق چنین آثاری برای طراحان چالش برانگیز خواهد بود، چرا که هنرمند قادر نخواهد بود که تلفیق فناوری را با هنر به درستی اعمال کند و اثری در حوزه فشن‌تک خلق نماید؛ لذا، هرچند در عصر فناوری زندگی می‌کنیم، و فناوری‌ها تقریباً در همه ابعاد زندگی ما نفوذ کرده‌اند و در دسترس قرار گرفته‌اند، با این حال کاربرد فناوری در صنعت مد، هنوز می‌تواند یک چالش برای هنرمندانی باشد که تجربه‌ای در حوزه فشن‌تک ندارند.

❁ ۳- روش انجام پژوهش

این پژوهش از نوع کیفی و توصیفی-تحلیلی است که به بررسی و تحلیل ویژگی‌های بیانی و کارکردی شش مجموعه منتخب از آثار مفهومی حسین چالایان در حوزه فشن‌تک می‌پردازد. این روش مناسب مطالعه آثار هنری و طراحی‌هایی است که جنبه‌های مفهومی و تکنولوژیک را در خود جای داده‌اند. هدف اصلی پژوهش، بررسی نقش فشن‌تک در ایجاد ظرفیت‌های بیان‌گرایانه و کارکردی در آثار مفهومی چالایان است. این پژوهش در پی شناسایی نحوه تعامل فناوری‌های پوشیدنی با ابعاد بیانی و فلسفی در طراحی‌های او است. جامعه مورد مطالعه شامل شش مجموعه مفهومی از آثار حسین چالایان با نام‌های قبل از منفی اکنون، صد و یازده، هوابرد، خوانش، کشور آزاد، روم تُن است. این مجموعه‌ها به دلیل بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و ویژگی‌های بیان‌گرایانه، به عنوان

نمونه های برجسته انتخاب شده اند. ابزار گردآوری داده ها عبارت است از مطالعات کتابخانه ای: بررسی مقالات، کتاب ها، و منابع مرتبط با فشن تک، طراحی مفهومی، و آثار حسین چالایان. تحلیل محتوای تصویری: مطالعه و بررسی تصاویر و ویدئوهای مرتبط با هر مجموعه از آثار. مصاحبه ها و سخنرانی ها: استفاده از مصاحبه ها، سخنرانی ها، و بیانیه های حسین چالایان درباره هر مجموعه. مطالعه اسناد دیجیتالی: بررسی منابع آنلاین مانند وبسایت ها و آرشیوهای دیجیتال مربوط به نمایش های مد. داده های کیفی گردآوری شده با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا بررسی و در دسته بندی های مرتبط با اهداف پژوهش طبقه بندی می شوند. اطلاعات کافی درباره جزئیات طراحی برخی مجموعه ها در دسترس نباشد. این محدودیت با بررسی منابع چندگانه و تحلیل تصویری پوشش داده می شود و تفسیر مفاهیم فلسفی و بیان گرایانه ممکن است وابسته به پیش فرض های ذهنی باشد که با استناد به منابع معتبر کاهش می یابد که راهکارهای محدودیت های پژوهش است.

❁ ۴- معرفی حسین چالایان

حسین چالایان متولد نیکوزیا، پایتخت قبرس و ساکن لندن است. سال ۱۹۸۲، خانواده چالایان به علت جنگ داخلی قبرس به انگلستان مهاجرت کردند. او از کودکی شاهد دوخت لباس های خانواده توسط مادرش بود. چالایان در سال ۱۹۹۳ تحصیلات خود را در کالج مرکزی سنت مارتین لندن به پایان رساند. پروژه نهایی او شامل لباس های ابریشمی بود که آن ها را پس از دوخت در باغچه خانه دوستش دفن کرده بود، تا پارچه ها پوسیده شوند. این مجموعه را بوتیک لباس بیرانزا لندن خریداری نمود (عابدینی راد، ۱۳۹۶: ۱۵۱). او از همان سال متخصص بهره گیری هنرمندانه از ابزار و تکنولوژی بود. در نمایش لباس های چالایان می توان رسانه های هم جواری چون چیدمان و طراحی های مفهومی فضا و محیط را مشاهده کرد. او به کاوش و درک واقعیات زندگی مدرن، هویت

فرهنگی، مهاجرت، انسان‌شناسی، طبیعت، تکنولوژی علاقمند است و از مد انتظاری فراتر از حد معمول دارد. طرح‌های او از لحاظ زیباشناسی مینیمال و از لحاظ مفهوم غنی و پیچیده‌اند، به کاوش موضوعات مختلفی از قبیل فلسفه، علم، طبیعت، جنسیت، مذهب، سیاست، تاریخ، هوانوردی و رسانه‌های دیجیتال می‌پردازد (همان: ۶۸-۶۹). لباس‌های نورانی چالایان نماینده طراحی پیشرو در جهان معاصر هستند. برای چالایان طراحی پوشاک فرصتی است جهت بیان نظرات، آزمون‌ها و پیشنهادهایی که با مسائل اجتماعی مرتبط هستند (همان: ۱۵۲).

حسین چالایان از جمله هنرمندانی مطرح در حوزه فشن‌تک که بر ابعاد بیان‌گرایانه فشن‌تک تأکید کرده و در آثارشان از فناوری به‌عنوان عاملی برای بیان بهتر ایده‌ها، احساسات و عواطف استفاده کرده‌اند که با ارائه آثاری مفهومی، به‌خوبی از فشن‌تک در بُعد بیان‌گرایانه بهره‌جسته است. «در واقع طراحی پوشاک غیرکاربردی به‌عنوان یکی از مؤثرترین بیان‌های هنری در این دوران خودنمایی می‌کند. بدین ترتیب طراحی لباس در این عصر بیانگر تغییرات عمیق اجتماعی و به دنبال آن انعکاس تأثیرات الگوها و چالش‌های حاصل از این تغییرات روی گروه‌ها و اقشار اجتماعی مختلف و متنوع است (زارع و رهبرنیا، ۱۳۹۵: ۲)».

❁ ۵- فشن‌تک

«فشن‌تک، به‌عنوان حوزه‌ای بین‌رشته‌ای، مد سنتی و منسوجات را با الکترونیک مدرن، نرم‌افزار و سایر فناوری‌ها ادغام می‌کند. فناوری در این حوزه، به معنای پوشاک یا لوازم جانبی تعاملی است که اجزای الکترونیکی را در خود جای داده است، یا با استفاده از فناوری‌های ساخت دیجیتال مانند چاپ سه‌بعدی ایجاد شده‌اند (Horvath, ۲۰۱۶: ۳)».

باتوجه به تعریف فشن‌تک، استفاده و ادغام انواع تکنولوژی‌های در دسترس با مد، به‌عنوان فشن‌تک تلقی می‌شوند؛ بنابراین طراحان فناوری مد یا فشن‌تک، باتوجه به توانایی‌ها و امکاناتی که در دست دارند، از انواع مختلفی از فناوری‌ها در طراحی لباس‌ها

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

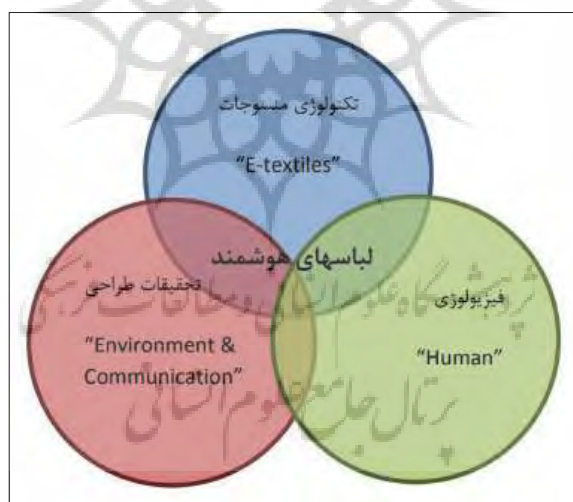
بهره برده اند و در نتیجه انواع روش های اجرای فشن تک را معادل انواع فناوری هایی می توان دانست که در جهان امروز روبه توسعه است که باتوجه به خلاقیت و مهارت طراحان در ترکیب با تکنولوژی ها از آنها استفاده کرده اند. اینترنت اشیاء یکی از این فناوری هاست که به دستگاه هایی اشاره دارد که با ظهور تراشه های کامپیوتری و وجود شبکه ها و اتصال به اینترنت، توانسته در طراحی لباس به طراحان لباس های هوشمند کمک کند. مانند: پیراهن آغوش (تصویر شماره ۱) یک نمونه از کاربرد اینترنت اشیاء در لباس است که به کاربران اجازه می دهد تا احساسات را از راه دور به صورت فیزیکی مبادله کنند. احساس فیزیکی در آغوش گرفتن از فاصله دور این پیراهن آغوش یک وسیله جانبی بلوتوث برای تلفن های همراه با قابلیت جاوا است. وقتی پوشنده پیراهن خود را لمس می کند، سنسورهای تعبیه شده در پارچه این پیراهن نرم افزارهای ویژه قرار دارد که با تلفن زدن به یک دوست می توان داده های در آغوش را در هر کجای دنیا که هستی برای او ارسال کند و وقتی آن دوست آن پیام ها را دریافت می کند در همان نقطه از بدن که دست زده شده در همان نقطه از بدن درست شروع به ارتعاش و گرم شدن می کند (Seymour, ۲۰۰۸: ۴۰).

تصویر شماره ۱- پیراهن آغوش (Seymour, ۲۰۰۸: ۴۰)

از فن آوری های دیگری که در طراحی لباس وارد شده است چاپ سه بعدی^{۱۰} است که مواد به صورت کنترل شده ای به یکدیگر پیوند داده می شوند تا یک شیء سه بعدی ساخته شود. معمولاً این کار به صورت لایه لایه صورت می گیرد. در تعریفی دیگر، چاپ سه بعدی، فرایندی را گویند که در آن با قرارگیری پی در پی لایه هایی به روی یکدیگر، در یک سطح مقطع دوبعدی، اشیایی سه بعدی ایجاد می کند (عبادی کجانی، ۱۴۰۲: ۵۱).

منسوجات هوشمند الکترونیکی یا پوشیدنی های فناورانه^{۱۱} از مباحث دیگری است که وارد طراحی لباس شده است «مقوله لباس های هوشمند، ماهیتی چندرشته ای^{۱۲} / میان رشته ای^{۱۳} دارد که نتیجه افزایش همکاری های متخصصان علوم پایه، طراحان مد و لباس، طراحان صنعتی و تکنولوژیست ها برای ساخت پوشیدنی ها است (نعمتی، ۱۳۹۶: ۱۷)». «فلسفه این طراحی بر پایه رابطه پوشاک با محیط بنا نهاده شده است و به عنوان یک دریافت کننده، فرستنده و گیرنده تجربیات، عواطف و معنا هستند» (Seymour, ۲۰۰۸: ۱۲). (نمودار ۱).

نمودار ۱- رویکردهای میان رشته ای در طراحی لباس های هوشمند (Suh et al, ۲۰۱۰: ۴)

1. wearable technology
2. Multi-disciplinary
3. Cros-disciplinary

۵-۲- سطوح سه گانه فشن تک

سایین سیمور (۲۰۰۸)، پژوهشگر حوزه لباس و منسوجات هوشمند در کتاب «تکنولوژی مد روز»، کارکرد بیانگری پوشاک هوشمند را در تقابل با کارکردگرایی قرار داده است و این منسوجات را از لحاظ درجات بیانگری در ۳ سطح توصیف کرده است (جدول ۱).

جدول ۱- سطوح بیانگری در برابر سطوح کارکردی (سیمور، ۲۰۰۸)

سطح	توصیف	کاربرد
سطح ۱ expressiveness	آن دسته از پوشاک هوشمند که در دسته مد والا قرار می گیرند و اهداف بیان گرانه را دنبال می کنند.	پوشاک فشن تک / مد روز / مد مفهومی
سطح ۲	پوشیدنی های فناورانه که کارکرد نیز در آن ها لحاظ شده است و مد روز نیز هستند.	لباس های ورزشی پوشاک پایش سلامت ۱۵
سطح ۳ functionality	عملکرد و کارکرد، نقطه کانونی این پوشاک است و بیانگری شخصی به وسیله کارکردهای از پیش تعیین شده محدود شده است. دوام و ایمنی از جمله مهم ترین ضروریات این پوشاک است.	پوشاک مشاغل آتش نشانان / خلبانان / کارگران معدن / ارتش و..

بنابراین، لباس های هوشمند در حوزه فشن تک را دارای هر دو بُعد کارکردگرایی و بیان گرایانه هستند که در حوزه لباس مفهومی تمرکز و توجه بر ابعاد بیان گرایانه است و بر اساس اهدافی که از طراحی لباس مفهومی انتظار می رود، طراح نیاز و اجباری برای کارکردی بودن چنین لباس هایی ندارد و اصولاً بر بیان گرایانه بودن طرح ارائه شده تأکید دارد.

۵-۲-۱- ابعاد بیان گرایانه ی فشن تک

فشن تک باتوجه به برخورداری از امکان استفاده از فناوری های مدرنی همچون چاپ سه بُعدی، قطعات دیجیتالی، این امکان را به طراحان فناوری مد داده است تا با برخورداری از چنین امکاناتی در راستای بیان افکار، ایده ها، خلاقیت ها و احساسات در حوزه های مختلف مانند طبیعت و انسان به خوبی از فشن تک بهره برداری شود. از اواخر دهه ۱۹۹۰ طراحان شروع به کشف پتانسیل پوشیدنی های هوشمند در حوزه طراحی مد و کنشگری اجتماعی کردند و سطح بیان گری پوشاک مورد توجه هنرمندان قرار گرفت. این آثار اغلب با هدفی غیرتجاری، فقط به عنوان آثار هنری یا نمونه های اولیه تحقیقاتی یا ایجاد اثر انتقادی به منظور نمایش در گالری ها و موزه های مد یا کنفرانس ها و نمایشگاه ها ارائه می شوند (Ryan, ۲۰۱۴). پرفورمنس های هنری که به خصوص در دو دهه اخیر رواج یافته اند و در آن ها از ترکیب طراحی لباس و فن آوری استفاده می شود در این حوزه قرار می گیرند. مطابق آنچه در مد مفهومی اشاره گردید، «باید به این نکته توجه داشت این پرفورمنس های هنری که با فناوری های هوشمند انجام می پذیرد، به هیچ وجه بازارگرا نیست و در جهت تولید انبوه و کاربر نهایی طراحی نشده است. کارکرد این دسته از منسوجات هوشمند، تحلیل و نقد گفتمان های موجود در جامعه است» (Hrga, ۲۰۱۹: ۱۲۷). به کارگیری فشن تک در راستای بیان مفاهیم و ایده های شخصی را در مقابل کارکردگرایی حوزه هایی چون منسوجات هوشمند پزشکی، ورزشی و خدماتی، توصیف کرده است، و به این طریق مشخص نموده است که طراح با استفاده از مواد مختلف، فناوری ها و طرح های مختلف که با همکاری گروهی از متخصصان اجرا می شود، از قابلیت های فناوری در جهت ایجاد لباس های کارکردی و بیان گرایانه (غیرکارکردی) بهره برداری می نماید. حسین چالایان با ارائه آثاری مفهومی، به خوبی از فشن تک در بُعد بیان گرایانه بهره جسته است.

۵-۲-۲- سطح نیمه کارکردی

این سطح که ساین سیمور از آن به عنوان سطح میانی یاد کرده است، به صورت

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

پوشیدنی های مد روز همراه با کارکرد تعریف شده و تا حدودی نیاز به شیک بودن را نیز فراهم می کند. لباس های ورزشی هوشمند، و انواع گجت ها را می توان در این سطح بیان کرد. به طوری که، SkateHoodie به اسکیت بازان این امکان را می دهد که در حین اسکیت بدون نیاز به حمل آی پاد به موسیقی متن مورد علاقه خود گوش دهند. کاربران SkateHoodie با اتصال یک درایو USB به دوشاخه مخصوصی که در آستین کت قرار دارد، موسیقی را روی ژاکت خود آپلود می کنند. بلندگوهای صدای فراگیر استریو درست در پوشش هود تعبیه شده اند. SkateHoodie با ترکیب مواد جذب شوک خاص از اسکیت باز محافظت می کند و با لایکرای بازتابنده برای دید بیشتر در شب پوشیده شده است. همچنین دارای CuteSwitch، یک فناوری جدید سوئیچ نرم و کششی است (Seymour, ۳۹: ۲۰۰۸).

تصویر شماره ۵- (Seymour, SkateHoodie, ۳۹: ۲۰۰۸)

۵-۲-۳- ابعاد کارکردی فشن تک

امروزه توسعه فناوری های مرتبط با پوشاک هوشمند در سطح سوم یعنی «زمینه های کارکردی» سبب شده تا این محصولات در ابعاد پایش و محافظت، مانند مونیتورینگ یک

فضانورد در حال راهپیمایی در فضا، یک آتش نشان یا یک پلیس یا یک سرباز ضمن خدمت، نظارت و تشخیص پزشکی، رصد علائم حیاتی در بدن ورزشکاران، بیماران و ابزارهای کمکی معلولین، لباس نابینایان و لباس مشاغل در دماهای بسیار گرم و بسیار سرد و همچنین پوشاک محافظتی هوشمند از بدن در برابر آتش، ریزش ذرات مذاب، منابع تابشی و مواد شیمیایی در مشاغل حساسی نظیر آتش نشانان، کاربرد وسیعی پیدا کنند. پوشاک هوشمند در سطح دوم با هدف نیمه کارکردی و توجه به ابعاد زیبایی شناختی، «امکان کنترل مداوم فعالیت‌ها و رفتارهای جسمی انسان و همچنین پارامترهای فیزیولوژیکی و بیوشیمیایی را در طول زندگی روزمره فراهم می‌کنند. داده‌های متداول اندازه‌گیری شده شامل علائم حیاتی مانند ضربان قلب، فشارخون و درجه حرارت بدن و همچنین اشباع اکسیژن خون و همچنین وضعیت بدن از طریق استفاده از الکتروکاردیوگرام^۱، بالستیوکاردیوگرام^۲، و سایر دستگاه‌ها مشابه قابل ارائه است» (احمدپور، ۱۳۹۹: ۲۱)؛ مفاهیم و کاربردهای تکنولوژی پوشیدنی تأثیر گسترده‌ای دارد و بر زمینه‌های مراقبت پزشکی، تناسب اندام، پیری، معلولیت، آموزش، حمل و نقل، شرکت، مالی، بازی و موسیقی اثر می‌گذارد. هدف نهایی تکنولوژی‌های پوشیدنی در هر کدام از این زمینه‌ها، ترکیب کارآمدی از رایانه‌های الکترونیکی قابل حمل و کاربردی در زندگی روزمره افراد خواهد بود. قبل از ظهور آنها در بازار مصرف‌کننده، ابزار پوشیدنی در زمینه تکنولوژی نظامی به کار می‌رفت و بیشترین تأثیر را برای مراقبت‌های بهداشت و پزشکی داشت.

جنبه‌های کارکردی فشن تک، موجب شده است که در حوزه هوشمندسازی لباس‌ها نیز مورد توجه قرار بگیرد و از منظر کاربرد فناوری به جهت هوشمند نمودن لباس‌هایی که به طور سنتی نیز از اهمیت کارکردی برخوردار بوده‌اند مورد توجه محققان مختلفی در داخل کشور قرار بگیرند که یکی از موارد برجسته که می‌توان به آنها اشاره نمود، تحقیقات مشعل (۱۳۹۷) است که در رابطه با «طراحی لباس هوشمند برای آتش نشان‌های درون شهری با

1. ECG

2. BCG

رویکرد کاربرد هوش مصنوعی» با بهره بردن از فناوری و تلفیق آن در طراحی لباس هایی که برای آتش نشانان جنبه های کارکردی لباس های آتش نشانان را تقویت نموده و ایمنی را برای پوشنده این لباس ها ارتقا داده است. این افزایش ایمنی با تلفیق فناوری های که تعامل فرد و محیط را برای لباس امکان پذیر می نمایند، قادر شده است تا اطلاعات حیاتی آتش نشانی را که از این لباس هوشمند استفاده می کند و همچنین وضعیت محیطی را جمع آوری نموده و برای مرکز کنترل ارسال نماید، تا مرکز قادر به نظارت مناسب در خصوص سلامت آتش نشانان باشد و همچنین قادر است تا با پخش نمودن اخطارهایی در شرایط بحرانی آتش نشانی را که در معرض خطر قرار داد مطلع نماید.

ایده ها و طرح های خلاقانه ای در فشن تک، محدود به نمونه ارائه شده در خصوص افزایش ایمنی آتش نشانان نبوده، زیرا نیاز به کاربرد فناوری در جهت افزایش جنبه کارکردی لباس ها در حوزه های مختلف به خوبی احساس شده و همین امر همچون نیروی محرک بسیار قدرتمندی زمینه توسعه فشن تک را فراهم خواهد آورد. به طوری که انسان امروزی در دوره تحول فناورانه قرار دارد و قادر است به عنوان یکی از بهترین ابزارهایی باشد که همانند یک رسانه مستعد، فناوری را برای کاربران در دسترس قرار دهد و لذا مشاهده می شود که فناوری های پوشیدنی از استقبال بسیار بالایی برخوردار بوده اند. این جذابیت به این دلیل است که کاربران از افزایش قابلیت های کارکردی استقبال نموده و اصولاً چنین انتظاری را دارند تا ظرفیت های کارکردی ارائه شده به آنها روبه افزایش باشد که این وضعیت موجب رونق بیش از پیش در حوزه قابلیت های کارکردی فشن تک خواهد بود.

۵-۳- ورودی و خروجی های لباس های فشن تک در بعد بیان گرایانه

ادغام تکنولوژی به محیط اطراف و زمینه استفاده بستگی دارد. تکنولوژی های تعبیه شده قابلیت پوشش، راحتی و زیبایی تکنو مد را تشویق می کنند. تعامل مورد نیاز جستجو شده از تکنولوژی پوشیدنی می تواند توسط داده های بیومتری جمع آوری شده از بدن و داده های اتوماتیک از محیط کنترل شود (Seema Bansal, ۲۰۱۷: ۳۵).

تکنولوژی های حسگر بدن در منسوجات ادغام می شوند که حالت های جسمی و احساسی از طریق آنها به صورت مؤثر از تغییر مزایای اپیدرم گرفته می شوند. عملگرها پاسخ مطابق را با ایجاد نوع خاصی از خروجی ایجاد می کنند (Seema Bansal, ۲۰۱۷: ۳۵). بسیاری از پوشیدنی های مد روز از سنسورهای مرسوم برای جمع آوری داده ها استفاده می کنند. این سنسورها می توانند انواع داده از مجاورت تا بو را تشخیص دهند. داده ها به عنوان ورودی به تراشه ریزپردازنده وارد می شوند تا محاسبه و اجرا شوند (همان). خروجی ها می توانند هر کدام از پنج حس پوشنده لباس یا مخاطب را تحریک کنند. گزینه ها بی پایان هستند و با نیازمندی به آنها تغییر می کنند (همان).

با بررسی فشن تک در ابعاد کارکردهای بیان گرایانه، کارکردی بیانگری و کارکردی نشان می دهد، سه فناوری عمده و پرکاربرد در فشن تک اینترنت اشیاء، چاپ سه بعدی و منسوجات هوشمند هستند که کاربرد فناوری چاپ سه بعدی، پرکاربردترین فناوری به نظر می رسد و از جذابیت بالایی برخوردار است و نکته مهم دیگر کاربرد چندین فناوری در خلق آثار فشن تک است که هنرمندان معدودی از چنین رویکردی بهره می برند، ولی در آثار چالایان ترکیب فناوری با همکاری تیمی از مهندسان و متخصصان رشته های مختلف انجام می شود و نتایج نیز جالب توجه و شاخص هستند که مطالعه و بررسی آثار حسین چالایان در حوزه فشن تک از اهداف مهم این تحقیق است.

❁ ۶- بررسی و تحلیل شش مجموعه از آثار حسین چالایان

شش مجموعه از آثار حسین چالایان در این قسمت معرفی شده است و از بعد بیانگرایی در قالب مجموعه های فشن تک مورد توجه و بررسی قرار گرفته اند.

۶-۱- مجموعه قبل از منفی اکنون^۱

حسین چالایان در مجموعه «قبل از منفی اکنون» (تصویر شماره ۶ و ۷) مجموعه بهار

1. Before Minus Dress

و تابستان سال ۲۰۰۰، پیراهن هایی را به نمایش گذاشته است که از ترکیب متریب سخت و تور تشکیل شده است. «این کالکشن بر روی ارتباط بین انسان، طبیعت و تکنولوژی تمرکز دارد. تعدادی از لباس ها دارای اشکال هندسی نامنظم با پانل های سفت بیرون زده هستند. لباس با یک کنترل از راه دور کار می کند که پانل های فایبرگلاس لباس را باز می کند تا لاله داخل آن آشکار شود (Seymour, ۲۰۰۸: ۳۱)». ورودی های این مجموعه شامل: فایبرگلاس، آهن، رزین و پارچه نخی و توری، ریموت کنترل، گیرنده های کار شده در لباس رویی از جنس فایبرگلاس و زیری از پارچه نخی و توری هستند.

در این کالکشن چالایان ارتباط بین انسان و طبیعت را با تکنولوژی بیان می کند. مانکن لباسی را بر تن دارد که تکنولوژی می تواند آن لباس را درحالی که به تن هست تغییر می دهد و تبدیل به لباسی الهام گرفته از طبیعت کند. در این جا توانسته با تکنولوژی، پارچه ای توری را از لباس به صورت، گل لاله ای بیرون بیاورد. هدف چالایان از کاربرد ریموت کنترل در این پروژه این است که می خواهد نشان دهد هر لباس مکانیکی روی مانکن تنها با رایانه ای قابل کنترل است که اولین دستگاه بی سیم بود که در صنعت مد ساخته شد. لباس ها نیز از جنس قطعات هواپیما ساخته شده است.

آن چه در تحلیل آثار مهم است این نکته است که اگر چه فناوری به کاررفته در آثار او کاملاً جدید نیست، ایده ای که در ادغام با این فناوری نهفته است سبب می گردد که تخیل مهار نشده چالایان، مخاطب را شگفت زده کند. کارهایی که توسط حسین چالایان انجام شده باشد مترادف با تکنولوژی و مد است، اما وقتی کاری می کند که باور نکنید که فقط مکانیک های هوشمندانه ای است که به آن واکنش نشان می دهید، بلکه تجسم زیبایی غیرمنتظره است (Isaac, ۲۰۰۷: ۶-۷).

در تحلیل محتوایی مجموعه «قبل از منفی اکنون» می توان گفت، این اثر با به چالش کشیدن رابطه سه گانه انسان-تکنولوژی-طبیعت، در خدمت یادآوری هویت اصیل انسان در ارتباط با طبیعت برآمده است. با پیشرفت تکنولوژی الگوی زندگی انسان دستخوش تغییرات فزاینده ای قرار گرفت و مهم ترین این تحولات دورشدن از طبیعت

بود. از سوی دیگر پیشرفت تکنولوژی منجر به خطر تحدید منابع طبیعی گردید. این پروژه را می توان دعوتی برای انسان در عصر تکنولوژی تلقی کرد تا با دورشدن از مظاهر مدرنیته که به صورت نمادین با برش ها و متریال بدنه هواپیما نشان داده شده به سمت ریشه های از خود گسسته خود در طبیعت بازگردد.

تصویر ۶: بهره گیری از متریال و برش بدنه هواپیما در مجموعه قبل از منفی اکنون - حسین چالایان www.vogue.com

تصویر ۷: مجموعه قبل از منفی اکنون - حسین چالایان
(منبع: <https://husseinchalayantimeline.wordpress.com>)

۶-۲- مجموعه صد و یازده^۱

مجموعه «صد و یازده» که در بهار و تابستان سال ۲۰۰۷ به اجرا درآمد، یکی از

1. One Hundred and Eleven

تأثیرگذارترین نمایش های تاریخ لباس است. ساعت شیشه ای در انتهای صحنه، نشانه ای است از معنای این مجموعه حیرت انگیز، گذشت زمان و مفهوم لباس در این مجموعه نقدی است که بر تغییر و تحولات دنیای مُد در صد و یازده سال گذشته. در این نمایش مُدل ها وارد صحنه می شوند و مقابل مخاطبین می ایستند و بعد از چند ثانیه لباس ها به طور خودکار شروع به حرکت می کنند و تبدیل به لباسی دیگر یا فرمی دیگر می شوند. در ساختار این لباس ها از دستگاه های کنترل از راه دور بهره گرفته شده است. (عابدینی راد، ۱۳۹۵: ۱۵۵). ورودی های این مجموعه شامل: چاپ دیجیتال سه بعدی بر روی سطح های فلزی، کنترل و ریموت، پارچه برای لباس زیری، پنل های لباس از صفحه فلزی.

طراح با استفاده از ساعت شیشه ای در انتهای سالن و با کنترل از راه دور صفحه های فلزی تعبیه شده در لباس، این صفحات را باز می کند که یکباره تماشاگر شاهد تغییر لباس شود و تغییر و تحولات دنیای مد را چند سال گذشته این چنین به تصویر می کشد. این مجموعه با استفاده از ابزار و وسایل هوشمند توانسته است از وسایل و ابزاری چون چاپ سه بعدی همچنین لایه الکترونیکی بر سطح پارچه قرار گرفته تا شبیه یک محصول نساجی و الکترونیکی عمل کند تا در حوزه فشن تک در بعد بیان گرایانه، مفهوم لباس را برساند. تمام لباس های مجموعه با رنگ های سفید و سیاه و رنگ های خنثی و رنگ های سرد کار شده است. جنس لباس ها از پارچه های براق و کدر و پارچه های توری و با ریزش استفاده شده است.

مطابق تصویر ۸ وقتی مدل با لباسی بلند و یقه بلند ویکتوریایی وارد صحنه می شود بی حرکت می ایستد سپس لباس های او به میل خود شروع به تکان خوردن، حرکت و پیکربندی مجدد می کنند. تاپ تک سینه باز شد، ژاکت عقب رفت، خط سجاف شروع به بالا آمدن کرد. این یکی از شش شاهکار باورنکردنی تکنولوژی و تفسیر مفهومی در قلب نمایش حسین چالایان

تصویر ۸- دگرذیسی لباس ویکتوریایی در مجموعه صد و یازده www.vogue.com

در مجموعه صد و یازده حسین چالایان آنچه در تغییرات لباس‌ها در طول زمان که توسط شیء نمادین ساعت شنی بازنمایی شده، جلب توجه می‌کند سیر تاریخی و حرکت مد از پوشانندگی لباس و مستوری، به سمت آشکارکردن بدن و برهنگی است (تصویر شماره ۹).

شکل ۹: مجموعه صد و یازده - حسین چالایان www.vogue.com

در آخرین اجرا از مجموعه صد و یازده، مدل، با پیراهنی یقه‌دار از جنس پارچه حریر نازک با کلاهی که از تکه هواپیما بر سر دارد وارد صحنه می‌شود و بعد از چند ثانیه لباس بالا می‌رود و داخل کلاه می‌شود و مانکن کاملاً برهنه می‌شود.

مقاله «کت واک به مثابه نمایش»^۱ از «سری ایزاک»^۲ به بررسی ماهیت فریبنده فناوری جدید در آثار چالایان می پردازد. لباس های زنانه صد و یازده بهار ۲۰۰۷، باورهای معلق به خود گرفت. اینکه یک شعبده باز توضیح دهد که دقیقاً چگونه یک «حیله» را برای بسیاری انجام داده است، جادو را از بین می برد و به نظر می رسد که جادوی واقعی بی دردرسر باشد (Isaac, ۲۰۰۷: ۴)؛ سری ایزاک، اضافه کرده است: من قبل از اجرا تصور می کردم که هر لباس به طرز فریبنده ای ساده به نظر می رسد. علی رغم وسواس خودم به فناوری، نمی خواستم بدانم که این جادو قبل از نمایش چگونه ایجاد شد. با مشاهده واکنش تماشاگران ناگهان به دنیایی پرتاب شدم که در واقع برای من آشناتر از مد است، دنیای تئاتر و نمایش. از منظر پشت صحنه نیز سرگرمی مشابهی توسط کارگردان با خطر و درام انجام یک معجزه در آخرین لحظه وجود داشت. این درام هنری و فناوری به ما یادآوری می کند اغلب ساده ترین ایده ها زیباتر هستند (Isaac, ۲۰۰۷: ۵). تماشای این کالکشن یکی از موارد نادری بود که در آن مد هنوز قدرت شگفت انگیزی، برای برانگیختن و ارسال یک حس درونی را در میان مخاطبان خود دارد. این مدی بود که به موضوع، کالبدشکافی از عادت معاصر ما به بازیافت «وینتیج»^۳، و در آغوش گرفتن فناوری پیشرفته پرداخته است.

در مجموع در تحلیل محتوایی این مجموعه تأثیرگذار می توان گفت، این مجموعه نقدی است بر سیر تحولی صنعت مد که از مدهای پوشیده در دوره ویکتوریا آغاز می گردد و در نهایت، با شروع انقلاب صنعتی به جریانی بدل شد که در آن استفاده زنان از لباس های برهنه و عریان، ترویج یافت. از سوی دیگر این لباس با ایجاد چرخه تبدیل شدن به مد در دوره گذشته (دوره ویکتوریا، مصر باستان و...) و بازگشت آن به دوره حال اشاره به وضعیت دوره پست مدرن

1. the cat walk as spectacle

2. Ceri Isaac

۳. استایل وینتیج به استفاده از لباس ها و آیتم هایی اشاره دارد که در زمان های گذشته در موقعیت های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است.

دارد که در آن انسان دنیای مدرن میل شدیدی به بازگشت به گذشته دارد و از این طریق با ایده مدرنیسم که خط بطلانی بر ارتباط با گذشته می کشد، ناسازگاری می کند.

۳-۶- مجموعه هوابرد^۱

چالایان مرزهای دنیای مد را با استفاده از آخرین تکنولوژی لامپ های ال ئی دی در مجموعه لباس سال ۲۰۰۷ خود شکست. برای این مجموعه که هوابرد نام دارد دو لباس طراحی شد که در آن پانزده هزار و ششصد لامپ به کار رفت و بدین ترتیب لباس ها همانند صفحه تلویزیون قادر به پخش تصاویر شدند و فیلم های کوتاه آبستراهی از تغییر فصل را نمایش دادند (عابدینی راد، ۱۳۹۵: ۱۵۵). این لباس متشکل از ۱۵/۶۰۰ ال ای دی همراه با کریستال، فیلم های انتزاعی کوتاهی را نشان می دهد که مربوط به فرارسیدن فصل خاصی است» (Seymour, ۲۰۰۸: ۳۰) (تصویر ۱۱).

تصویر ۱۱- مجموعه هوابرد - حسین چالایان www.vogue.com

هنر مفهومی، اندیشه هنرمند و ادراک توسط مخاطب و گسترش آن را غایت هنر می داند و این هدف را از روند آفرینش و کاربرست قواعد زیبایی شناسی و نیز ماندگاری

1. Airborne

اثر، برتر می‌شمارد؛ به بیان دیگر صورت را نادیده گرفته و بر محتوا تأکید می‌کند. «بنابراین جای تعجب نیست اگر به جای عناصر زبان بصری (نقطه، خط، شکل، بافت، رنگ، تیرگی و...) و ابزاری مانند قلم مو و رنگ و... از هر نوع شیء و وسیله‌ای استفاده کند» (بقراطی، ۱۳۸۳: ۸۳). می‌توان گفت اگر تماشاگر به دیدن نمایشگاه یا موزه‌ای با عنوان هنر مفهومی برود «با مجموعه‌ای از اشیاء، صوت، نور، موسیقی، رایحه، تصاویر ویدئویی و حتی موجودات زنده روبرو می‌شود که بر اساس یک ایده کلی به اثر هنری تبدیل شده‌اند» (خوش‌نظر و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۴۰). به تعبیر ایزاک (۲۰۰۷) آشکارترین فناوری‌های مورد استفاده در این نمایش، مکانیک‌های کامپیوتری کنترل شده مورد استفاده در لباس‌های دگرگون‌کننده، ال‌ای‌دی‌ها و باد تولید شده مصنوعی بود که در قالب ویدئوی انتزاعی خیره‌کننده نمایش می‌یافت» (Isaac, ۲۰۰۷: ۴).

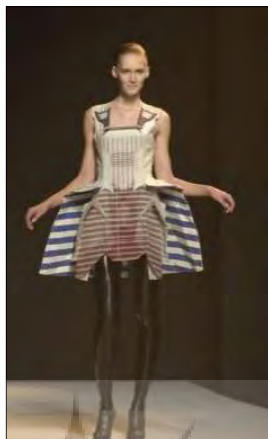
در لباس Airborn طرح‌های سه‌بعدی ایجاد شده در نسخه دوی بعدی این لباس، از طریق اسکن و دست‌کاری‌های دیجیتالی بر روی پارچه‌های مورد نظر این مجموعه بکار برده شده است. پخش فیلم در این نمونه از طریق قطعات نصب شده بر روی پارچه زیری از جنسی سنگین و قرمز و نارنجی است و پارچه رویی از جنس شفاف ابریشمی است. در پارچه زیری اشکال هندسی درون قطعات به صورت مهندسی طراحی شده که هارمونی غیرعادی پدیدار شود که در واقعیت سطوحی را به وجود می‌آورند و یک تعهد جدید و عجیب از لایه‌های شناور ایجاد می‌کند که این تصاویر غیرواقعی دیجیتالی به صورت تصاویر واقعی نشان داده می‌شود. کارهای چالایان نمادی از متن اصلی آنچه از آن الهام گرفته است را در چاپ‌های سه‌بعدی نشان می‌دهد به طوری که قسمت از آن را جذب یا حذف کرده و سپس کاری جدید را بازسازی می‌کند که از منطق خود پیروی می‌کند (Isaac, ۲۰۰۷: ۷).

در این مجموعه منسوجات یا پارچه‌های هوشمندی وجود دارد که ابزارهای دیجیتالی و الکترونیک مانند باتری‌ها، چراغ‌های کوچک، سنسورها و مدارها متناسب با نوع ابزار در آن تعبیه شده است. در این مجموعه هوشمند LED تعبیه شده صحنه‌ای تماشایی پدید

می‌آورند و پیام مفهومی لباس را به مخاطب می‌رساند. پارچه بژ ابریشمی مانند صفحه تلویزیون عمل می‌کند و لباس زیری با الگوی مهندسی شده از قطعات آهن تعبیه شده است تا فیلم انتزاعی کوتاهی مربوط به فصل خاصی را به نمایش بگذارد. ورودی‌ها در مجموعه «هوابرد» چالایان؛ نور، صدا، موسیقی، لامپ‌های ال‌ای‌دی و به‌طور کلی ابزارهای دیجیتال و الکترونیک مانند باتری‌ها، چراغ‌های کوچک، سنسورها و مدارها هستند تا خروجی مجموعه فیلم انتزاعی کوتاهی مربوط به فصل خاصی که حامل پیام احساسات اولیه ما نسبت به طبیعت و چرخه آب‌وهوا را منعکس می‌کند است را به نمایش بگذارد. از نقاشان بی‌بدیل گذشته تا برخی استعدادهای هنری خوش‌آتیه امروز، طبیعت نقشی انکارناپذیر و ناگزیر به عنوان منبع الهامی شناخته شده برای بشر داشته است. طبیعت در جهان هنر می‌تواند قالب‌های بصری بسیاری به خود بگیرد، از فوتورئالیسم تا آبستره، هنر می‌تواند طبیعت را در قالب پدیده‌ها به شکل تصویری کپی شده و همان‌گونه که در زندگی طبیعی پدیدار شده‌اند، وانمایی کند. اما نقاشی‌های انتزاعی تنها سرنخ‌های بصری‌شان را از اشکال واقعی موجود در طبیعت وام می‌گیرند. از میان راه‌های بسیاری که رابطه میان هنر و طبیعت را بازنمایی می‌کند، چالایان دیدگاهی انتزاعی به بازنمایی طبیعت و دلتنگی آدمیان برای بازگشت به آن از طریق ترکیب نور و رنگ و صدا، برگزیده است که در تناسب کامل با ابعاد بیان‌گرایانه فشن تک است. به‌طوری‌که بیشتر ایده‌های چالایان از عناصری پیچیده هستند برای تکمیل نهایی به همکاری تیم متخصص دارد تا قطعه مهمی که در ورودی لباس شکوفه (تصویر ۱۲) طراح شده بود از ابزارهای کنترلی استفاده شده تا در قسمت پهلوها لباس باز شود. «به‌طوری‌که حسین چالایان توضیح می‌دهد که صحنه‌سازی هر لباس مکانیکی در هنگام راه‌رفتن نه تنها با رایانه کنترل می‌شود، بلکه از نظر موقعیت و زمان نیز طراحی شده است (Isaac, ۲۰۰۷: ۱۲)» و مدل هنگامی که بر روی صحنه می‌آید لباس از قسمت پهلوها به‌صورت بشقاب باز می‌شود. تا طرحی از هنر و طبیعت را در این لباس نشان دهد.

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

تصویر ۱۲ - لباس شکوفه - حسین چالایان (Isaac, ۲۰۰۷: ۱۲)

۶-۴- مجموعه خوانش‌ها^۱

چالایان در مجموعه خوانش‌ها، صدها لیزر متحرک در لباس جاسازی کرده بود که پرتوهای بسیار باریک قرمز رنگی از میان کریستال‌های ساخته شده منعکس می‌شوند. این مجموعه به صورت فیلم کوتاهی در هفته مُد پاریس، به کارگردانی نیک نایت عکاس و فیلم‌ساز مُد انگلیسی، به عنوان بخشی از همین اجرا به نمایش گذاشته شد. چالایان این همکاری را در قالب مجموعه بهار و تابستان (۲۰۰۸) با برند نوآور برجسته کریستال، سواروسکی^۲ انجام داد. موضوع و محتوای این مجموعه با الهام از پرستش خورشید باستان و وضعیت سلبریتی‌ها در دوران معاصر، صورت گرفته است.

در مجموعه «خوانش‌ها» (تصویر ۱۳) و (تصویر ۱۴)، پیراهن‌ها دارای پرتوهای لیزری هستند. «در لباس‌های طراحی شده در این مجموعه لیزرها به کریستال‌هایی مزین شده

1. Readings

۲. Swarovski یک شرکت اتریشی سازنده شیشه-کریستال‌های تزئینی، جواهرات و لوازم جانبی لوکس است که در سال ۱۸۹۵ توسط دانیل سواروسکی تأسیس شده است. سواروسکی علاوه بر تولید کریستال و لوازم تزئینی، به تولیدات متفاوت دیگری همچون سازه‌های مرتبط با چشم پزشکی مانند عدسی و شیشه‌های عینک، شیشه تلسکوپ‌های پیشرفته، دوربین اسلحه‌های شکاری و دوربین‌های شکاری نیز مشغول است.

بودند و با متصل نمودن کریستال‌ها به پارچه که با استفاده از مدارهای برنجی کوچکی که توسط موتورهای خودکار کنترل می‌شدند، کارکردهای مورد نظر طراح بدست می‌آمد. موتورهای مورد استفاده در این لباس‌ها از قبل برنامه‌ریزی شده بودند تا جهت و زمان بندی پرتوهای لیزری را تحت کنترل و فرمان خود داشته باشند؛ بنابراین ورودی این مجموعه شامل: نور - صدا - حرکت و خروجی شامل: صدها لیزر متحرک جاسازی شده که پرتوهای بسیار باریک قرمز رنگی را از میان کریستال‌های سواروسکی منعکس می‌نمودند.

تابش پرتوهای لیزری به کریستال‌ها، مانند گدازه‌های آتشفشانی می‌درخشید و موجب می‌شوند که جلوه خیره‌کننده‌ای ایجاد شود. در نتیجه چنین طرحی، مدل‌ها با لباس‌هایی که همانند یک نورافکن نورهای قرمز رنگی را از خود ساطع می‌نمودند و به آینه‌های اطراف برخورد می‌نمودند، در واقع نور ایجاد شده در میان مدل‌ها و مخاطبین در حرکت بود (www.dezeen.com). اغلب این ساده‌ترین ایده‌ها هستند که زیباترین هستند و فناوری‌هایی زیادی که پشت سر آن نهفته است (Isaac, ۲۰۰۷: ۵).

در این مجموعه نورهای لیزری از طریق کریستال‌های سواروسکی تابیده می‌شوند و نور را از لباس منعکس می‌کنند و آن را از آینه‌های اطراف مجدد منعکس می‌کنند، بنابراین تعامل بین چهره مورد بررسی و تماشاگر را نشان می‌دهند (Seymour, ۲۰۰۸: ۲۹). از آن جا که در هنر مفهومی، الزامی برای استفاده از ابداع عناصر و اجزاء جدید، در ساخت اثر وجود ندارد و گاه می‌توان از شیء که بارها دیده شده و فاقد مفهوم و فرم زیبایی‌شناسانه بوده در جهت بیان محتوایی جدید استفاده کرد (فاطمی و مرسلی توحیدی، ۱۳۹۴: ۷۰)؛ چالایان با کاربری ال‌ای‌دی‌های نورانی و خارج کردن آن‌ها از بستر زمینه‌ای به عنوان منبع نور و تمرکز صرف، نقش مفهوم ساز و محتوایی به آن‌ها داده است.

اگرچه ایده استفاده از نور به عنوان الحاق گونه‌ای فرم زیباشناختی مجزا به هنر را می‌توان به هنرمند مینیمالیست آمریکایی، دن فلاوین^۱ نسبت داد؛ «او در آثارش از هرگونه اشارت نمادگرایانه پرهیز می‌کرد ولی با استفاده از خطوط نوری در ابعاد و شماره‌های

1. Dan Flavin

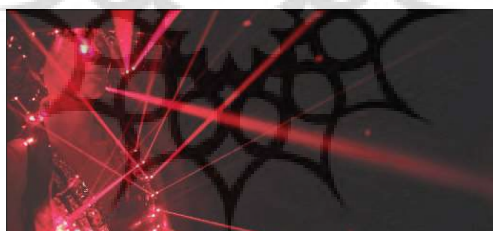

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

مختلف و نیز با فاصله و ریتم کار می کرد، در ساخت آثار فلاوین صرفاً به تهیه نقشه و ترکیب بندی مورد نظرش از فلورسنت ها می پرداخت و اجرای آن را به الکتریسین می سپرد» (لینتن، ۱۳۸۳: ۳۶۰)؛ اما «چالایان مرزهای دنیای مد را با استفاده از آخرین تکنولوژی لامپ های ال ئی دی در مجموعه لباس سال ۲۰۰۷ خود، شکست. برای این مجموعه که پانزده هزار و ششصد لامپ به کار رفت (عابدینی راد، ۱۳۹۵: ۱۵۵)».

تصویر ۱۳: مجموعه خوانش ها - حسین چالایان www.vogue.com

تصویر ۱۴: مجموعه خوانش ها - حسین چالایان www.vogue.com

این مجموعه درباره نقد فرهنگی جامعه معاصر و نقش سلبریتی ها در ایجاد اسطوره های مدرن است. هنرمند سعی دارد نشان دهد که سلبریتی ها، مانند خدایان اسطوره ای گذشته، با درخشش و جذب توجه، در ساختارهای ارزشی و اجتماعی نقش آفرینی می کنند. اسطوره ها تنها متعلق به جوامع باستانی نیستند؛ ذهنیت امروزی هم از رویدادهای روزمره اسطوره می سازد. این اسطوره ها ابزاری برای کنترل و پذیرش نظام های اجتماعی اند و پیام های پنهانی در قالب فرم های زبانی یا تصویری ارائه می دهند. در این میان، رنگ قرمز و استفاده از آینه ها به صورت نمادین در آثار هنرمند،

به مفاهیم بیان‌گرایانه و طبیعی‌سازی وقایع تاریخی اشاره دارد. سلب‌ریتی‌ها امروز، مشابه خدایان باستانی، در مرکز توجه هستند و فرهنگ جامعه را به سمت ارزش‌های خاصی هدایت می‌کنند.

۵-۶- مجموعه کایکوکو^۱ (به معنای کشور آزاد)

چالایان با همکاری برند سواروسفکی فیلم کایکوکو را که بخشی از نمایش مجموعه پاییز و زمستان ۲۰۱۲-۲۰۱۱ بود ساخت. چالایان تحت‌تأثیر فرهنگ ژاپن این مجموعه را طراحی کرد و نام این مجموعه در زبان ژاپنی به معنای کشور آزاد است. این فیلم لباس شناوری را نمایش می‌دهد که به محض این که مدل آن را می‌پوشد، باریموت به حرکت در می‌آید. در انتها قطعات کریستالی روی لباس آن جدا می‌شود و پرواز می‌کنند (عابدینی راد، ۱۳۹۵: ۱۵۷) (تصویر ۱۵) و (تصویر ۱۶).

تصویر ۱۵- لباس شناور «کایکوکو»، حسین چالایان، ۲۰۱۲-۲۰۱۱ م

تصویر ۱۶- کریستال‌ها روی لباس - حسین چالایان www.vogue.com

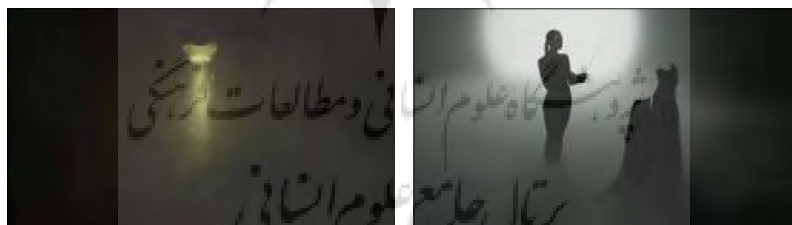
1. Kaikoku or Kai ko ku

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

حسین چالایان با استفاده از عناصر انتزاعی کریستالی جنگ ژاپن را به تصویر می کشد. مجموعه کایکوکو به معنی کشور آزاد نام دارد. بر روی ترکیبی از فرهنگ ها تمرکز دارد. لباسی که بر تن مدل است از راه دور کنترل می شود و کریستال ها به صورت گرده گل از روی لباس بلند می شود و آزاد می شوند که این کار با تکنولوژی انجام شده است. ورودی های این مجموعه استفاده از نور - صدا - عناصر کریستالی - لباس با روکش طلا - مانکن زنده که خروجی به صورت اجرا است

لباس روباتی که نقش پایانی را در این فیلم (تصویر ۱۷) ایفا کرد از همه مهم تر، مدلی است که او برای آن فیلم انتخاب کرد. مدل چشمان بزرگ، دهان غنچه و موهای روان مانند یک قهرمان مانگا را داشت. به علاوه، یک چاپ عکس انتزاعی وجود داشت که طراح آن را به عنوان منظره ای از پنجره ژاپنی یک بمب افکن آمریکایی تجسم کرد. چالایان با انتخاب نمادین این عناصر، لحظه گذر از خشونت را در تاریخ یک کشور به نا امیدی پایدار در صنعت مد نشان می دهد. به طوری که در این لباس روباتی، کریستال های فتری (تصویر ۱۶) آزاد می شود و مانند گرده های حاصل از انفجار که پیامدهای دردناک جنگ جهانی دوم ژاپن را نشان می دهند.

تصویر ۱۷ - لباس شناور در فیلم - حسین چالایان www.vogue.com

چالایان با انتخاب نمادین عناصر فرهنگی ژاپن، از قبیل لباس سنتی، مانگا، شکوفه های ژاپنی و ارجاع به باسمه ها و انتخاب رنگ طلایی گفتمانی را ایجاد می کند که در تضاد کامل با واقعه هیروشیما داشته و از این طریق رسالت لباس مفهومی در انتقال مفاهیم انتقادی در عصر معاصر را به خوبی انجام داده و چهره کریه و عریان جنگ را بازنمایی

می‌کند؛ «در پایان دهه شصت تشکل‌های هنری در جوامع سرمایه‌داری روزه‌روز ماهیت سیاسی‌تری به خود گرفته و در برابر قدرت‌های خودکامه شروع به موضع‌گیری کرده‌اند، ازجمله در برابر استبداد حاکم و خشونت و جنگ‌های امپریالیستی. در متن فعالیت‌های سیاسی، اکنون هنر نقش آشکاری می‌گرفت و هنرمندان به اهمیت و قدرت آن در مقام قالب بیان عقیدتی پی می‌بردند (آزبورن، ۱۳۸۳: ۸)». چنانچه الکس دنجف^۱ در کتاب «در باب هنر و جنگ و ترور»^۲، طبیعت جنگ را، از جنگ جهانی گرفته تا جنگ علیه ترور، با مفهوم تخیل هنری، «مهم‌ترین ابزار درک حقیقی‌ترین صورت ممکن زندگی» وامی‌کاود. هنر در نظر او، امر ماندگار و عامل برقراری تعادل در جهانی آمیخته با وحشی‌گری است. به باور او، هنرمند در مقام «واسطه اخلاق» می‌تواند شاهدهی عینی باشد، کسی که ما را به شناخت «دیگران» و، به میانجی آن، به بازشناخت «خود» فرامی‌خواند.

۶-۶- مجموعه ROOMTONE

مجموعه "Room Tone" حسین چالایان که در هفته مد پاریس به نمایش درآمد، شامل اکسسوری‌های هوشمندی بود که با همکاری شرکت اینتل طراحی شدند. این اکسسوری‌ها، مانند عینک‌های آفتابی و کمربندها، قادر به تشخیص سیگنال‌های بیومتریک مانند استرس و ترس بودند و این اطلاعات را به تصاویر یا نورهایی تبدیل می‌کردند که احساسات درونی فرد را منعکس می‌کردند (شماره تصویر ۱۸).

تصویر شماره ۱۸- تصاویری از پشت صحنه مجموعه (ROOMTONE - <https://prezi.com>)

1. Alex Danchev
2. On Art and War and Terror (2009)

برای مثال، عینک‌های آفتابی با استفاده از بلوتوث، سیگنال‌های EEG (الکتروانسفالوگرافی) مغز را اندازه‌گیری می‌کردند و کمربندها با استفاده از یک مائول کامپیوتری کوچک، این داده‌ها را به تصاویر متحرک تبدیل می‌کردند که بر روی دیوار یا لباس فرد نمایش داده می‌شد. این تصاویر نشان‌دهنده حالت‌های احساسی مانند «خطر قریب‌الوقوع» بودند که با تغییرات در تنفس یا ضربان قلب فرد هماهنگ می‌شدند (تصویر شماره ۱۹). این مجموعه نشان‌دهنده تلاش چالایان برای ادغام فناوری و مد به شیوه‌ای است که تجربه‌ای شخصی‌تر و تعاملی‌تر برای فرد ایجاد کند. او معتقد است که فناوری باید با بدن انسان هماهنگ شود و به فرد امکان دهد تا حالت‌های ذهنی خود را تغییر داده و کنترل بیشتری بر فعالیت‌های مغزی خود داشته باشد. در کل، "Room Tone" نمونه‌ای از نوآوری‌های حسین چالایان در ترکیب هنر، مد و فناوری است که مرزهای طراحی سنتی را گسترش می‌دهد و تجربه‌ای جدید و معنادار برای مخاطبان ایجاد می‌کند (<https://prezi.om>).

بنابراین، این مجموعه با ورودی‌های، حسگرها-تراشه‌ها-تجهیزات گیرنده بلوتوث - میکروفون- خازن- الکترودها- عینک‌های مجهز به مائول توانسته ترس و عشق و اضطراب را نشان دهد به طوری که وقتی مدل‌ها با افزایش سرعت خود از طرق پاها می‌توانند ضربان قلب و تنفس خود را بالا ببرند از طریق تراشه‌هایی که داخل لباس‌ها تعبیه شده است با بلوتوث به کمر بند مخابره می‌شود و توسط دستگاه بر روی دیوار نمایش داده می‌شود. چالایان می‌خواهد در این مجموعه به مشکلات و عواطف و احساسات در قرن بیست

و یکم پردازد به طوری که وقتی ترس و اضطراب در دنیای امروز برای ما به وجود می آید ما می توانیم با تغییر طرز تفکر به سرعت آن اضطراب های درونی را کاهش داده کنترل فعالیت مغزمان را در دست بگیریم و زمانی که نیاز به استراحت، نفس کشیدن، مدیتیشن داریم خودمان اطرافمان را با طرز تفکر خود تغییر دهیم.

از بررسی آثار چالایان (جدول ۶) که به عنوان هنرمندی شاخص در عرصه لباس مفهومی و فشن تک است به خوبی مشخص شده است که نحوه کاربرد فناوری و تلفیق آن در آثار چالایان از خلاقیت متفاوتی نسبت به سایر هنرمندان این عرصه برخوردار است و با توجه به انگیزه قوی چالایان جهت بیان مفاهیم اجتماعی و فرهنگی مد نظرش، این هدف موجب شده است که هرچند فناوری جنبه بیانی در آثار چالایان را تقویت می کند تا به بیانگری در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی پردازد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

جدول ۴-۱- نتیجه بررسی و تحلیل شش مجموعه از آثار حسین چالایان (نگارنده)

نام مجموعه (فارسی)	نام مجموعه (انگلیسی)	سال مجموعه	تحلیل فرم	تحلیل محتوا
قبل از منفی اکنون	Before Minus Dress	۲۰۰۰م	ورودی های این مجموعه شامل: فایبرگلاس، آهن، رزین و پارچه نخی و توری، ریموت کنترل، گیرنده های کار شده در لباس رویی از جنس فایبرگلاس و زیری از پارچه نخی و توری خروجی این مجموعه شامل: معروف بودن این پیراهن ها به دلیل ریموت کنترل است که با استفاده از کنترل از راه دور به کار می افتند و منجر به باز شدن صفحات فایبرگلاسی می شود که در طراحی این پیراهن بکار رفته است، تا بتوان پارچه توری زیر پیراهن در معرض دید قرار بگیرد و تورها به شکل لاله بیرون می آیند.	در این کالکشن چالایان ارتباط بین انسان و طبیعت را با تکنولوژی بیان می کند. در تحلیل محتوایی مجموعه «قبل از منفی اکنون» می توان گفت، این اثر با به چالش کشیدن رابطه سه گانه انسان-تکنولوژی-طبیعت، در خدمت یادآوری هویت اصیل انسان در ارتباط با طبیعت برآمده است. با پیشرفت تکنولوژی الگوی زندگی انسان دستخوش تغییرات فزاینده ای قرار گرفت و مهم ترین این تحولات دور شدن از طبیعت بود. از سوی دیگر پیشرفت تکنولوژی منجر به خطر تحدید منابع طبیعی گردید. این پروژه را می توان دعوتی برای انسان در عصر تکنولوژی تلقی کرد تا با دور شدن از مظاهر مدرنیته که به صورت نمادین با برش ها و متریال بدنه هواپیما نشان داده شده به سمت ریشه های از خود گسسته خود در طبیعت بازگردد.

نام مجموعه (فارسی)	نام مجموعه (انگلیسی)	سال مجموعه	تحلیل فرم	تحلیل محتوا
صد و یازده	One Hundred and Eleven	۲۰۰۷م	ورودی های این مجموعه شامل: چاپ دیجیتال سه بعدی بر روی سطح های فلزی، کنترل و ریموت، پارچه برای لباس زیری، پنل های لباس از صفحه فلزی. خروجی این مجموعه شامل: طراح با استفاده از ساعت شیشه ای در انتهای سالن و با کنترل از راه دور صفحه های فلزی تعبیه شده در لباس، این صفحات را باز می کند که یکباره تماشاگر شاهد تغییر لباس شود و تغییر و تحولات دنیای مد را چند سال گذشته این چنین به تصویر کشد. این مجموعه با استفاده از ابزار و وسایل هوشمند توانسته است از وسایل و ابزاری چون چاپ سه بعدی همچنین لایه الکترونیکی بر سطح پارچه قرار گرفته تا شبیه یک محصول نساجی و الکترونیکی عمل کند تا در حوزه فشن تک در بعد بیان گرایانه، مفهوم لباس را برساند.	تماشای این کالکشن یکی از موارد نادری بود که در آن مد هنوز قدرت شگفت انگیزی، برای برانگیختن و ارسال یک حس درونی را در میان مخاطبان خود دارد. این مدی بود که به موضوع، کالبدشکافی از عادت معاصر ما به باز یافت «وینتیج»، و در آغوش گرفتن فناوری پیشرفته پرداخته است. در مجموع در تحلیل محتوایی تصویر شماره ۴-۳ مجموعه صد و یازده می توان گفت، این مجموعه نقدی است بر سیر تحولی صنعت مد که از مدهای پوشیده در دوره ویکتوریا آغاز می گردد و در نهایت، با شروع انقلاب صنعتی به جریانی بدل شد که در آن استفاده زنان از لباس های برهنه و عریان، ترویج یافت. از سوی دیگر این لباس با ایجاد چرخه تبدیل شدن به مد در دوره گذشته، (دوره ویکتوریا، مصر باستان و...) و بازگشت آن به دوره حال اشاره به وضعیت دوره پست مدرن دارد که در آن انسان دنیای مدرن میل شدیدی به بازگشت به گذشته دارد و از این طریق با ایده مدرنیسم که خط بطلانی بر ارتباط با گذشته می کشد، ناسازگاری می کند.

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

نام مجموعه (فارسی)	نام مجموعه (انگلیسی)	سال مجموعه	تحلیل فرم	تحلیل محتوا
هوابرد	Airborne	۲۰۰۷ م	ورودی ها در مجموعه «هوابرد»؛ نور، صدا، موسیقی، لامپ های ال ای دی و به طور کلی ابزارهای دیجیتال و الکترونیک مانند باتری ها، چراغ های کوچک، سنسورها و مدارها متناسب با نوع ابزار در پارچه پیراهن زیری تعبیه شده است. تا خروجی مجموعه، فیلم انتزاعی کوتاهی مربوط به فصل ها است	حامل پیام مربوط به احساسات اولیه ما نسبت به طبیعت و چرخه آب و هوا است را به نمایش بگذارد. در تصویر ۴-۸ محتوای این لباس در مجموعه هوابرد، طراحی هنر و طبیعت را در این لباس نشان می دهد.
خوانش	Readings	۲۰۰۸ م	ورودی ها در این مجموعه شامل: نور - صدا - حرکت - صداها لیزر متحرک - کریستال های سواروسکی خروجی شامل: از میان کریستال های سواروسکی با لیزرهای متحرک، پرتوهای بسیار باریک قرمز رنگی منعکس می شود. این مجموعه با کاربرد فشن تک بر جنبه بیان گرایانه، لباس مفهومی را با فن آوری ترکیب نموده است که در این مجموعه طراح توجهی به جنبه کارکردی بودن لباس ندارد و تأکید بر جنبه بیان گرایانه دارد.	محتوای این مجموعه با الهام از پرستش خورشید باستان و وضعیت سلبریتی ها در دوران معاصر، صورت گرفته است. هنرمند در صدد طرح مفاهیم انتقادی درباره فرهنگ حاکم بر جامعه بر پایه نظام ارزشی سلبریتی ها و افراد مطرح در دوره معاصر است.

نام مجموعه (فارسی)	نام مجموعه (انگلیسی)	سال مجموعه	تحلیل فرم	تحلیل محتوا
کشور آزاد	Kaikoku	۲۰۱۱	ورودی های این مجموعه استفاده از نور- صدا- عناصر کریستالی- لباس با روکش طلا- مانکن زنده که خروجی به صورت اجرا است. مانکن زنده وارد لباس می شود، از روی لباس کریستال ها می شود و در هوا مانند گرده های گل پراکنده می شوند. حامل پیام انفجارهای بمب های اتمی در کشور ژاپن است.	چالایان لحظه گذر از خشونت را در تاریخ یک کشور به ناامیدی پایدار در صنعت مد نشان می دهد. به طوری که در این لباس روباتی، کریستال های فتری (تصویر آزاد می شود و مانند گرده های حاصل از انفجار که پیامدهای دردناک جنگ جهانی دوم ژاپن را نشان می دهند.
اتاق تنها	ROOM TONE	۲۰۱۷	این مجموعه با ورودی های، حسگرها- تراشه ها -تجهیزات گیرنده بلوتوث - میکروفون- خازن - الکترودها- عینک های مجهز به ماژول توانسته ترس و عشق و اضطراب را نشان دهد به طوری که وقتی مدل ها با افزایش سرعت خود از طرق پاها می توانند ضربان قلب و تنفس خود را بالا ببرند از طریق تراشه هایی که داخل لباس ها تعبیه شده است با بلوتوث به کمر بند مخابره می شود و توسط دستگاه بر روی دیوار نمایش داده می شود.	چالایان می خواهد در این مجموعه به مشکلات و عواطف و احساسات در قرن بیست و یکم بپردازد به طوری که وقتی ترس و اضطراب در دنیای امروز برای ما به وجود می آید ما می توانیم با تغییر طرز تفکر به سرعت آن اضطراب های درونی را کاهش داده کنترل فعالیت مغزتان را در دست بگیریم و زمانی که نیاز به استراحت، نفس کشیدن، مدیتیشن داریم خودمان اطرافمان را با طرز تفکر خود تغییر دهیم.

جنبه های بیان گرایی در آثار چالایان بسیار برجسته تر از جنبه های کارکردی آن است. حوزه های مورد توجه او شامل انسان، فناوری و طبیعت، در کنار موضوعاتی مانند درگیری های اجتماعی و فرهنگی - که به گفته خودش الهام بخش آثارش هستند - باعث شده اند تا این هنرمند و آثارش در سطح جهان مورد توجه قرار گیرند. در نهایت، با در نظر گرفتن جنبه های مفهومی آثار چالایان، می توان آن ها را در سطح بیان گرایانه فشن - تک طبقه بندی کرد.

❁ ۷- نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در آثار حسین چالایان، با تمرکز بر مفاهیم «فشن تک» و «لباس مفهومی» انجام شده است. یافته های تحقیق و تحلیل آثار او نشان می دهد که فشن تک از قابلیت های فراوانی در راستای بیان گرایی برخوردار است. چالایان با بهره گیری از تکنولوژی های نوین و خلاقیت هنری، مرزهای بین طراحی لباس، هنر، و تکنولوژی را کم رنگ کرده و ابزاری پویا و مؤثر برای بیان مفاهیمی مانند زمان، حافظه، هویت و تجربه زیستی خلق کرده است. او از فناوری هایی چون حسگرها، پرینت سه بعدی و ال ای دی ها برای ارائه سطوح نوینی از تجربه و تعامل بهره گرفته و مفاهیم انتقادی را به شیوه ای متمایز منتقل کرده است. آثار او نه تنها قابلیت پوشش دارند، بلکه به گفته خود او، مخاطب از پوشیدن آن ها لذت می برد. هرچند هدف اصلی او تمرکز بر جنبه های بیان گرایانه این آثار است، استفاده از فشن تک نیز جنبه ای کاربردی به طراحی های او بخشیده است.

مجموعه هایی همچون «قبل از منفی اکنون» و «هوا برد» با استفاده از مواد پیشرفته و فناوری های تعاملی، روایت هایی پویا از حرکت، تغییر و فرار از محدودیت ها ارائه داده اند. این آثار نشان می دهند که فشن تک به عنوان یک ابزار مدرن، قابلیت های بیان گرایانه جدیدی را به عرصه لباس های مفهومی اضافه کرده و منجر به خلق آثاری شاخص و متمایز شده است. مجموعه «صد و یازده» یکی از شاخص ترین نمونه های استفاده از

فشن تک در طراحی مفهومی، نمایانگر تلفیق خلاقانه فناوری، هنر، و فرهنگ است. این مجموعه به واسطه استفاده از عناصر نوآورانه مانند مواد تحول پذیر، مکانیسم های حرکتی، و فناوری های تعاملی، مرزهای بین لباس و نمایش هنری را از میان برداشته و به ابزاری برای بیان مفاهیمی همچون هویت، تحرک، و دگرگونی بدل شده است. مجموعه «خوانش» با بهره گیری از کریستال های سواروسکی، به طور برجسته ای نشان دهنده توانایی فشن تک در بیان مفاهیم پیچیده است. استفاده از این کریستال ها، با درخشش و انعکاس نور منحصر به فردشان، به لباس ها جلوه ای پویا و زنده بخشیده و مفاهیمی همچون شفافیت، تحول و چندلایگی را به تصویر می کشد. این ترکیب هنرمندانه از مواد سنتی و فناوری مدرن، مرزهای بین هنر، مد و تکنولوژی را کم رنگ کرده و لباس ها را به رسانه ای برای انتقال پیام های عمیق تر تبدیل می کند. در نتیجه، مجموعه «خوانش» با استفاده از کریستال های سواروسکی، نمونه ای بارز از کارکردهای بیان گرایانه فشن تک است که توانسته است با خلاقیت و نوآوری، مفاهیم انتزاعی را به صورت بصری و ملموس ارائه دهد. مجموعه «کشور آزاد» با پیامدهای اجتماعی و فرهنگی جنگ جهانی دوم همخوانی دارند. این دوره تاریخی، موج عظیمی از مهاجرت ها، نابودی مرزها، و تلاش برای بازسازی جوامع را به همراه داشت. چالایان با استفاده از طراحی های متحرک و مواد تحول پذیر، به شکلی استعاری وضعیت بی ثبات و گذرای انسان هایی که تحت تأثیر جنگ و آوارگی بودند را به تصویر می کشد. لباس های او می توانند نمایانگر داستان هایی از بازسازی، انطباق با محیط جدید، و هویتی باشند که همواره تحت تأثیر گذشته است. مجموعه "Room Tone" مفهومی از صدای غیرقابل شنیدن اما حاضر در هر فضا را به تصویر می کشد و آن را به زبان لباس تبدیل می کند. لباس های این مجموعه مانند واسطه هایی عمل می کنند که بازتاب دهنده احساسات یا پیام هایی هستند که با چشم دیده نمی شوند اما درک می شوند. استفاده از متریال های پیشرفته و فناوری های حرکتی در این مجموعه، مرز میان هنر، مد، و روان شناسی را محو کرده و لباس را به یک رسانه زنده و پویا برای بیان داستان های عمیق تر بدل کرده است. این مجموعه نشان می دهد که فشن تک

بررسی کارکردهای بیان گرایانه فشن تک در شش مجموعه از لباس های مفهومی حسین چالایان

چگونه می تواند به فراتر از عملکرد صرف یا زیبایی شناسی برود و بستری برای تعامل میان حس های انسانی و محیطی فراهم کند. در نتیجه، "Room Tone" نمونه ای درخشان از کارکردهای بیان گرایانه فشن تک است که با خلاقیت و عمق مفهومی، مفاهیمی همچون حافظه، فضا، و انسان را به تصویر می کشد؛ بنابراین، می توان نتیجه گرفت که فشن تک نه تنها نوآوری بصری بلکه ابزاری برای پرسشگری در مورد انسان و جهان معاصر است. در نتیجه، آثار او را می توان نمادی از تلفیق هنر، فناوری و بیان گرایی در مد دانست که رابطه انسان با طبیعت و فناوری را به تصویر می کشد که فشن تک نه تنها نوآوری بصری بلکه ابزاری برای پرسشگری در مورد انسان و جهان معاصر است.

❁ فهرست منابع

منابع فارسی

۱. آذربورن، پیتر. (۱۳۹۱). هنر مفهومی، ترجمه نغمه رحمانی، نشر مرکب سفید، تهران.
۲. عابدینی‌راد، شیرین. (۱۳۹۴). مد و لباس در قلمرو هنر مفهومی، چاپ پنجم، نظر، تهران.
۳. لینتن، نوربرت. (۱۳۸۳). هنر مدرن، ترجمه علی رامین، نی، تهران.

مقالات

۱. احمدپور.ف (۱۳۹۹)، فناوری‌های پوشاک هوشمند، دوازدهمین کنفرانس ملی ایده‌های نوین در علوم انسانی و مهندسی، رشت <https://civilica.com/doc/2034368>
۲. زارع، مرضیه، و رهبرنیا، زهرا. (۱۳۹۵). نگاهی جامعه‌شناسانه به مفهوم لباس در هنر معاصر با تکیه بر آرا بوردیو. پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۹(۵)، ۱-۳۰.
۳. علی‌نیا، صدف و خطائی، سوسن. (۱۳۹۸). کاربرد مد مفهومی در نمایش مسائل اجتماعی. مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، ۶(۲)، ۲۱-۳۶.
۴. فاطمی، فریمه و مرسلی توحیدی، فاطمه. (۱۳۹۴). کارکردهای هنر مفهومی در مفاهیم هنر مقاومت (مطالعه موردی: باغ‌موزه دفاع مقدس)، دوفصلنامه دانشکده هنر دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره چهارم، شماره هفتم، ۶۱-۷۶.
۵. نعمتی، اعظم. (۱۳۹۶). مسائل طراحی در حوزه پوشاک کارکردی هوشمند، مجله علمی - ترویجی علوم و فناوری نساجی و پوشاک، دوره جدید، شماره ۴، ۲۹-۳۷.

پایان نامه ها

۱. خوش صنعتی، فائزه. (۱۳۹۹). تحلیلی بر رویکرد هوشمندسازی در طراحی مد و لباس تعاملی (پایان نامه کارشناسی ارشد رشته طراحی پارچه و لباس، دانشگاه علم و هنر).
۲. قدیم لو، الناز. (۱۳۹۷). بررسی پویایی نامنظم (آنتروپی) در طراحی پوشاک به مثابه رسانه در هنر معاصر (پایان نامه کارشناسی ارشد رشته نقاشی، دانشگاه هنر اصفهان).
۳. مشعل، شهرزاد. (۱۳۹۷). طراحی لباس هوشمند برای آتش نشان های درون شهری با رویکرد کاربرد هوش مصنوعی (پایان نامه کارشناسی ارشد رشته طراحی صنعتی، دانشگاه هنرهای اسلامی تبریز).

منابع لاتین

1. Horvath, J., Hoge, L., & Cameron, R. (2016). Practical Fashion Tech. USA: Apress.
2. Horvath, Joan C., author (2016) Practical fashion tech : wearable technologies for costuming, cosplay, and everyday.
3. Hrga, H. (2019). Smart Textiles in Performative Arts: Critical Discourse Analysis. Journal of Design and Culture, 12(3), 127-145.
4. Ryan, S. E. (2014). Garments of Paradise: Wearable Discourse in the Digital Age. MIT Press.
5. Seymour, S. (2008). Fashionable technology: The intersection of design, fashion, science, and technology. New York: Springer.
6. Isaac, C. (2007). The Cat Walk as Spectacle: Hussein Chalayan Spring 2007. A Magician of Technology.
7. Smita jhajharia et al. / (ijcsit) international journal of computer science and information technologies, vol.5(4) ,2014 ,5700-5704
8. Seema Bansal 2017. Advancement and History of techno fashion. International Journal of Art 2017, 7(2): 33-37

منابع اینترنتی

1. <https://www.dezeen.com/2012/05/18/designed-in-hackney-laser-dresses-byhussein-chalayan-for-swarovski>
2. <https://husseinchalayantimeline.wordpress.com/2015/06/24/before-minus now-2000-ss/>
3. <https://www.dezeen.com/2015/10/30/hussein-chalayan-gravity-fatigue-firstdance-production-london-sadlers-wells>
4. <http://prezi.com/eblmwjcb9kuz/hussein- chalayan-room-tone>
5. <http://touchtech.io/paris-fashion-week-chalayan-x-intel>
6. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2011-ready-to-wear/chalayan>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی